

A KISPESTI DEÁK FERENC GIMNÁZIUM KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAMJA

A tantestület tagjai hangsúlyt fektetnek környezeti nevelési kérdésekre, a fenntarthatóság témájára a tanórákon és azokon kívül. Vannak olyan pedagógusok, akik minden akcióban, munkában részt vállalnak, s vannak, akik időnként kapcsolódnak egy-egy tevékenységi területhez. A környezeti nevelés olyan terület az iskolai életnek, ahol csak nagyon fokozatosan és lépésenként haladunk előre.

A környezeti nevelés szinterei iskolánkban

Hagyományos tanórai oktatásszervezésben

Tanórán:

- A tanórákon hozzárendeljük az adott témákhoz a megfelelő környezetvédelmi vonatkozásokat. Az óra jellege határozza meg, hogy melyik problémát hogyan dolgozzuk fel.
Kiemelt helyet kapnak a hétköznapi élettel kapcsolatos vonatkozások, amelyekhez a diákoknak is köze van. Különböző interaktív módszereket használva adjuk át az ismereteket, de jelentős szerepet kap az önálló ismeretszerzés is. A szemléltetés hagyományos, audiovizuális és informatikai lehetőségeit is felhasználjuk, alkalmazzuk. Így az élményszerű tanításra lehetőség nyílik. Fontosnak tartjuk, hogy a diákjaink komoly elméleti alapokat szerezzenek, mert véleményünk szerint így lehet csak okosan, átgondoltan harcolni a környezet megóvásáért.
- Az egyszerű víz-, talaj- és levegő vizsgálati módszereket részben külső terepen megtartott tanórákon tartjuk meg. Külön, kiemelten kezeljük ezek elemzését, a következtetések megfogalmazását, a tapasztalatok hatásainak értékelést.

Nem hagyományos tanórai keretben

Több éve pályázatok segítségével teremtünk lehetőséget arra, hogy egy-egy osztály több napos terepgyakorlaton vegyen részt. Ennek keretében egy tájegység vagy természetvédelmi terület meglátogatása során végezhetnek méréseket, megfigyeléseket. A rendelkezésünkre álló eszközök segítségével meteorológiai megfigyelésekbe is bekapcsolódhatnak tanulóink.

Egyéb, tanórán kívüli programok:

- A gyerekek olyan versenyeken indulnak, ahol a környezet- és természetvédelem fontos téma, így elmélyíthetik elméleti tudásukat (pl.) Kitaibel Pál biológia verseny, Csapody Vera Emlékverseny,).
- Tanulóink rendszeresen bekapcsolódnak a kert és az iskola környezetének gondozásába.
- Idegennyelveken fordítási versenyeket szervezünk, ahol gyakran szerepelnek természetvédelemmel foglalkozó cikkek is.
- Az iskolaorvos és a védőnő előadásorozatát tart az egészséges étellel kapcsolatosan.
- Különböző akciókban veszünk részt:

KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

- Az iskolában rendszeresen, különböző gyűjtési akciókat (elem-, papírgyűjtés) szervezünk.
- Kiállításokat szervezünk jeles alkalmakra: a Föld Napján rajz- és fotókiállítást, nyári táborokról bemutató kiállítást.

Erőforrások

A környezeti nevelési munkánk céljainak eléréséhez elengedhetetlen feltétel, hogy az iskolai élet résztvevői egymással, valamint külső intézményekkel, szervezetekkel jó munkakapcsolatot, együttműködést alakítsanak ki. A résztvevők és a közöttük kialakuló együttműködés egyben környezeti nevelési munkánk erőforrása is. Éppen ezért az iskolának még nagyobb hangsúlyt kell fektetnie az iskolán belüli és kívüli kapcsolatrendszerére.

Nem anyagi erőforrások

Iskolán belüli együttműködés

- *Tanárok.* Az iskola minden tanárának feladata, hogy környezettudatos magatartásával, munkájával példaértékű legyen a tanulók számára. Ahhoz, hogy az iskolai környezeti nevelés ill. oktatás közös szemléletben és célokkal valósuljon meg, ki kell alakítanunk, ill. tovább kell fejlesztenünk a munkaközösségek együttműködését. A közös munka áttekintése igazgatói feladat, egyes feladatokban a koordinátori szerepet egy megbízott tanár látja el (pl. biológia-kémia-földrajz vagy más munkaközösségből egy tag)-
- *Diákok.* Az iskola minden diákjának feladata, hogy vigyázzon a környezetére és figyelmeztesse társait a kulturált magatartásra. Ebben kiemelkedő feladata van az iskolai diákönkormányzatnak, az osztályközösségeknek, valamint a környezet védelme iránt különösen érdeklődő és elkötelezett tanulókból álló diákcsoporthoz.
- *Tanárok és diákok.* A diákok a környezeti témákkal kapcsolatos ismereteiket a tanáraikkal való közös munka során tanórai és tanórán kívüli programok keretében sajátítják el. Iskolánkban nagy szerepe van a környezettudatos szemlélet kialakításában, az egészségnapnak, a hulladékgyűjtési akcióknak, valamint a nyári táboroknak. A diákok és a tanárok együttműködése nélkülözhetetlen a környezetbarát iskolai környezet létrehozásában és megőrzésében is. A tanórák környezeti tartalmát a munkaközösségek határozzák meg. A helyi tanterveket a környezeti nevelés szem előtt tartásával készítjük el. A tanórán kívüli környezeti nevelési tevékenységek áttekintése igazgatóhelyettesi feladat lehet.
- *Tanárok és szülők.* Az iskolai környezeti nevelés területén is nélkülözhetetlen a szülői ház és az iskola harmonikus együttműködése. Fontos, hogy a szülők megerősítsék gyermekükben azt a környezettudatos magatartást, amit iskolánk is közvetíteni kíván. Tudatosítanunk kell a szülőknél, hogy a látott példa a leghatásosabb. Egyes környezeti nevelési programjaink csak akkor valósíthatók meg, ha azok anyagi fedezetét – a lehetőségeiket figyelembe véve – a családok maguk is biztosítják. (Pl. osztálykirándulások, intézménylátogatások vagy múzeumlátogatások) Az iskola a pályázati lehetőségek kihasználásával illetve a Kispesti Deák Ferenc Gimnáziumért Alapítvány közreműködésével segítheti ezen programok megvalósulását.

KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

- *Nem pedagógus munkakörben foglalkoztatottak.* Az iskola adminisztrációs és technikai dolgozói munkájukkal aktív részesei környezeti nevelési programunknak. Az iskolai adminisztráció területén fontos feladatunk, hogy csökkentsük a felesleges papírfelhasználást (P.: féloldalas papírlapok használata, kicsinyített és kétoldalas fénymásolás, digitális információáramlás), folyamatosan gyűjtsük a hulladékpapírt és a kifogyott nyomtatópatront. Az iskolai szelektív hulladékgyűjtés továbbfejlesztéséhez a takarítók aktív, környezettudatos munkájára is szükségünk van.

Iskolán kívüli együttműködés

- *Fenntartó.* Mivel a fenntartó határozza meg az általa fenntartott intézmények profilját és költségvetését, ezért a fenntartóval való kölcsönös együttműködés- az iskola egész életén belül- a környezeti nevelési programunk megvalósítása szempontjából is fontos. Az iskola igazgatójának feladata, hogy a fenntartóval való egyeztetés során a lehető legoptimálisabb helyzet megteremtését elérje. Célunk, hogy a fenntartó a kötelező támogatáson túl is finanszírozza az iskolai környezeti nevelési programokat.
- *Környezeti neveléssel is foglalkozó intézmények.* A tanórai és tanórán kívüli környezeti programot színesebbé és tartalmasabbá teszi a különböző intézmények meglátogatása. Iskolánk számára ilyen szempontból kiemelkedően fontosak a múzeumok, az állatkertek és a nemzeti parkok. Ezeket a látogatásokat a tanórákon készítjük elő. Iskolai tanulmányai során, minden tanulónak legalább egy környezeti témájú intézménylátogatáson részt kell vennie. Az adott intézménnyel a kapcsolatot a munkaközösségek egy megbízott tanára tartja.
- *Civil szervezetek.* Mivel iskolánk egy műemlék-jellegű lakókörnyezetben épült, A Wekerle-telep közepén, így a wekerlei környezetvédelmi megmozdulásokon is aktívan részt vállalunk.
Mindenekelőtt a Wekerlei Társaskörrel való kapcsolatunkat szeretnénk továbbfejleszteni.
- *Hivatalos szervek.* A hivatalos szervek egyik feladata annak ellenőrzése, hogy környezetvédelmi és egészségügyi szempontból megfelelően működik e az iskola. Javasatainkra, véleményükre építeni kívánunk az iskolai környezet kialakításában.

Iskolai büfé

Diákjaink délelőtti étkezésének egyik meghatározó tényezője az iskolai büfé kínálata. Fontos, hogy továbbra is megőrizzük ezt a helyzetet, hogy a büfé nem egy nagy vállalat része, hanem egy az iskolákra szabottan működő önálló egység. Kívánatos, hogy bővüljön az egészséges táplálkozáshoz nélkülözhetetlen tejtermék- és gyümölcskínálat. A büfé üzemeltetője és a diákok közötti folyamatos egyeztetés eredményeként alakulhat ki, hogy az egészséges táplálkozás érdekében mi legyen a büfé kínálata.

Anyagi erőforrások

- Költségvetés.

Az iskolai költségvetésből minden évben olyan felújításokat kell végezni, amelyek a környezetbarát és kulturált környezet megteremtését, továbbá a környezetkímélő működtetést szolgálják.

- *Alapítvány.* Az iskolai alapítvány – rászorultság alapján – támogatja a tanulók iskolán kívüli programokon való részvételét. Lehetőség van azonban arra is, hogy a tábori munkához szükséges eszközök vásárlását az alapítvány anyagilag segítse.

- *Pályázat.* A pályázat-megjelenések figyelése igazgatóhelyettesi feladat. Az igazgatóhelyettes tájékoztatja a kollegákat a pályázati lehetőségekről, és segít a pályázatok elkészítésében. Az elnyert összeget teljes egészében arra a tevékenységre kell fordítani, amire a kiírás szólt.

-*Szülők anyagi hozzájárulása*

A környezeti nevelés és a közösségfejlesztés szempontjából egyaránt meghatározó rendezvények –kirándulás, tábor és egyéb iskolán kívüli programok – szervezése csak az érintett szülői közösség egyöntetű beleegyezésével és anyagi támogatásával valósítható meg. Bár ezek a programok nélkülözhetők a tananyag elsajátításához, a diákok életét azonban színesítik, tudásuk elmélyítéséhez nagyban hozzájárulhatunk.

-*Szponzorok*

Törekednünk kell arra, hogy rendezvényeinkhez szponzori támogatást keressünk. E munkában is számítunk a szülők illetve a diákönkormányzat részvételére.

Alapelvek, jövőkép, célok

Alapelvek, jövőkép

A környezeti nevelés alapelvei közül az alábbiakat kiemelten kell kezelnünk.

- a fenntartható fejlődés;
- a kölcsönös függőség, ok-okozati összefüggések;
- a helyi és globális szintek kapcsolatai, összefüggései;
- alapvető emberi szükségletek;
- emberi jogok;
- demokrácia;
- elővigyázatosság;
- biológiai és társadalmi sokféleség;
- az ökológiai lábnyom.

Szem előtt kell tartanunk, hogy a különböző tantárgyi órákon és egyéb foglalkozásokon szerzett ismeretek a diákok fejében egységes rendszerré alakuljanak!

Hosszútávú célunk, jövőképünk, hogy környezettudatos állampolgárrá váljanak tanítványaink.

Ennek érdekében diákjainkban ki kell alakítani:

- a környezettudatos magatartást és életvitelt;
- a személyes felelősségen alapuló környezetkímélő, takarékos magatartást és életvitelt;
- a környezet (természetes és mesterséges) értékei iránti felelős magatartást, annak megőrzésének igényét és akaratát;
- a természeti és épített környezet szeretetét és védelmét, a sokféleség őrzését;
- a rendszerszemléletet;
- tudományosan megalapozni a globális összefüggések megértését;
- az egészséges életmód igényét és elsajátítani az ehhez vezető technikákat, módszereket.

A célok eléréséhez szükséges az alapvető készségek kialakítása, fejlesztése a diákokban.

Ilyenek például:

- alternatív, problémamegoldó gondolkodás;
- ökológiai szemlélet, gondolkodásmód;
- szintetizálás és analizálás;
- probléma érzékenység, integrált megközelítés;
- kreativitás;
- együttműködés, alkalmazkodás, tolerancia és segítő életmód;
- vitakészség, kritikus véleményalkotás;
- kommunikáció, médiahasználat;
- konfliktuskezelés és megoldás;
- állampolgári részvétel és cselekvés;
- értékelés és mérlegelés készsége.

Az iskola környezeti nevelési szemlélete

Napjainkban a világ figyelme a fenntartható fejlődés megteremtése felé irányul. Ez az élet minden színterén tapasztalható: szociális, gazdasági, ökológiai, politikai területeken is. A fenntarthatóság ideológiai és tartalmi kialakítását az oktatásban kell elkezdenünk. A diákok számára olyan oktatást kell az iskoláknak biztosítani, amelyben a szakmai képzésen kívül hangsúlyt kap a környezettudatos életmód. Interaktív módszerek segítségével kreatív, együttműködésre alkalmas, felelős magatartást kialakító, döntéshozásra, konfliktus-kezelésre és megoldásra képes készségeket kell kialakítanunk. Mindezek megkívánják az új értékek elfogadtatását, kialakítását, megszilárdítását és azok hagyománnyá válását.

A fenti célok csak úgy valósíthatók meg, ha hatékony tanulási, tanítási stratégiákat tudunk kialakítani. Wekerlei iskolánkban kiemelten fontos feladatunknak érezzük, hogy a diákok szemléletén alakítsunk, környezet –és természetszeretetüket formáljuk, megszilárdítsuk. Ennek érdekében természettudományos tantárgyak összhangjának megteremtése kiemelt feladatunk volt és maradt. A kémia, a biológia, a földrajz és a fizika tantárgyak és a humán terület között még szorosabb együttműködés kialakítása szükséges.

Sok kezdeményezés alakult ki a humán területeken is. Tanórán, osztálykirándulásokon, táborokban megismertetjük gyerekeinkkel a természetet. Megtanítjuk őket arra, hogy a természetben tapasztalt jelenségek okait keressék, kutassák a köztük rejlő összefüggéseket. Így válhatnak a gyerekek majd tudatos környezetvédővé, a természetet féltő, óvó felnőtteké.

Konkrét célok

Rövid távú céljaink tervezésében figyelembe vesszük, hogy a hosszabb távú célok megvalósításához milyen lépések vezetnek.

Tervek:

- a tantestület tagjainak megnyerése a környezeti nevelési munkához;
- tantestületen belüli továbbképzés szervezése, a környezeti nevelés módszereinek bemutatása;
- új környezeti nevelési irodalmak feldolgozásán alapuló foglalkozások szervezése;

KÖRNYEZETI NEVELÉSI PROGRAM

- Egészségnapok szervezése;
- minden ősszel és tavasszal az iskola körüli „nagytakarítás”;
- a kerület nevezetességeinek feltérképezése;
- az iskola hírességeinek élete-kutatás;
- drog-prevenációs program folytatása;
- osztályfőnöki órák környezetvédelmi témákban.

Szaktárgyi célok:

- a szakórákon minden lehetőség megragadása a környezeti nevelésre (pl. ember és környezete, kapcsolatok, természetismeret, a természet állapotának mérési módszerei);
- a kétszintű érettségire felkészítés(környezetvédelmi kérdések, problémák és megoldási lehetőségeik);
- a hétköznapi környezeti problémák megjelenítése a szakórákon (a környezetszennyezés hatása a természeti- , és az épített környezetre, az emberre);
- interaktív módszerek kipróbálása, alkalmazása(csoportmunka, önálló kísérlet, probléma megoldó gondolkodást fejlesztő feladatok);
- tanórák kívüli programok szervezése;
- természetvédelmi versenyre felkészítés;
- multimédiás módszerek alkalmazása szakórákon;
- a számítógép felhasználása tanórákon.

Tanulásszervezési és tartalmi keretek

Tanórán kívüli és tanórai foglalkozások

A környezeti nevelés összetettségét csak komplex módszerek segítségével lehet közvetíteni.

Ezért fontos a tantárgyak közötti integráció, legalább néhány területen. Minden lehetőséget meg kell ragadnunk, hogy megfelelő módon diákjainkban egységes képet alakítsunk ki az őket körülvevő világról. Lehetőségeink:

- terepi munka során: terepgyakorlatok, táborok, tanulmányi kirándulások, akadályversenyek, városismereti játékok, nemzeti ünnepekhez kapcsolódó emlékhelyek meglátogatása, stb.;
- „látogatás”: múzeum, állatkert, botanikus kert, nemzeti park, erdőmű, üzemek stb.
- versenyek;
- szakkörök;
- fali újság, fotóverseny;
- DÖK nap;
- „jeles napok”;
- projektekben való részvétel;

Módszerek

A környezeti nevelésben a hatékonyság növelése érdekében módszertani megújulásra van szükség. Olyan módszereket kell választanunk, amelyek segítségével a környezeti nevelési

céljainkat képesek leszünk megvalósítani. Ezek nem mindegyike ismert mindenki előtt, ezért olyan belső továbbképzést szervezünk, amelyen bemutatjuk az interaktív lehetőségeket. Fontos, hogy ezeket mindenki saját maga is kipróbálja, mielőtt diákokkal alkalmazza. A foglalkozások, módszerek így válnak csak hitelessé.

Taneszközök

Biztosítani kell, hogy a környezeti nevelési programok számára megfelelő audiovizuális illetve multimédiás eszközök álljanak a tanárok és a tanulók rendelkezésére. A környezeti nevelés speciális eszközigénye a nevelő-oktató munkát segítő eszközök és felszerelések jegyzékébe beépül. A könyvtári fejlesztésekor is szem előtt tartjuk a környezeti nevelés kapcsán felmerülő igényeket.

Kommunikáció

A környezeti nevelésben – jellegénél, összetettségénél fogva – nélkülözhetetlenek a kommunikáció legkülönbözőbb módjai. Ugyanakkor legalább ilyen fontos, hogy diákjaink a nagy számú írott, hallott és látott média-irodalomban kritikusan, a híreket okosan mérlegelve tudják feldolgozni. Fontos számunkra, hogy képesek legyenek a szakirodalomban eligazodni, az értékes információkat meg tudják az értéktelenektől különböztetni. Tanulóinkat meg kell tanítani a fellépésre, a szereplésre, az előadások módszertanára. Végzett munkájukról számot kell adniuk írásban és a szóban egyaránt – ezen képesség napjainkban nélkülözhetetlen.

Iskolán belüli kommunikáció formái

- kiselőadások tartása megfelelő szemléltető eszközökkel;
- házi dolgozat készítése;
- poszterek készítése és a bemutatása;
- iskolarádió felhasználása híradásra;
- fali újságon közölt információ készítése;

Iskolán kívüli kommunikáció formái

- környezetvédelmi cikkek feldolgozása különböző napilapokból;
- környezeti problémákról megjelent tudományos cikkek feldolgozása;
- környezetvédelemről szóló internetes, rádió –és televíziós hírek feldolgozása, értékelése;
- a közvetlen környezet problémáinak felmérése, értékelése, együttműködés az illetékes önkormányzattal.

Záradék:

A környezeti nevelési program 2013. szeptember 1-től visszavonásig érvényes.